

Naturens store comeback ved Ølundgårds Inddæmning

Alt har sin tid, også de fleste landvindingsprojekter.

Ofte har landvindingssagens ingeniører slået deres folder på marginale jorder, hvor ellers kun dumdristige bønder ville drømme om at pløje. Dyrkningen af arealer, der ligger 40 centimeter under havets vandoverflade, udgør en konstant udfordring, som kræver både intakte dæmninger og velfungerende pumper til evig tid.

De seneste to årtiers naturgenopretning har imidlertid vist, at trods de drakoniske omvæltninger af land og fjord, som 1800-tallets energiske kulturteknikere stod bag, er der tilsyneladende ikke tale om irreversible indgreb.

Eller sagt på almindeligt dansk: det er aldrig for sent at fortryde. Skaden kan faktisk gøres god igen.

Den påstand dokumenteres af de titusinder af gæs, ænder og vadefugle, som i dag har generobret Ølundgårds Inddæmninger. Om end der skulle gå 200 år, før naturens dynamik atter fik lov at råde.

Det er næppe for meget sagt, at genskabelsen af de fire vådområder – Firtalsstrand, Mellemstykket, Ølundgårds Inddæmning og Lammesø Inddæmning – har betydet mere for biodiversiteten i Odense Fjord end noget andet indgreb indtil nu. Og det er ment på den positive måde.

For naturlade borgere i Odense og Otterup er der tale om alletiders oplevelsestilbud med stier og P-pladser, infotavler og to observationstårne. Lige tilpas til en indholdsrig søndagsudflugt. For Fyn og for hele Danmark er der tale om en femstjernet indsats for fremtidens natur.

Generalprøven gik godt

De store omvæltninger begyndte for 200 år siden.

Allerede i 1809 havde Elias Møller på Østrupgård deltaget i den første

I det stormflodsplagede efterår i 1921 brød fjorden gennem dæmningerne ved Ølundgård og satte det inddæmmede areal under vand. Pumpemølle og pumpehuset med råliemotoren fik nok at bestille med at tørlægge markerne igen. Vindmotoren er for længst borte, men det murede pumpehus står stadig og lyser op i sydvesthjørnet bag dæmningen ud til Sohoved. Fotos: Lokalhistorisk Arkiv for Otterup og Omegn (sorthvid), Kurt Due Johansen (farve).

inddæmning syd for Gerskov ud til Dørholm Bugt, men for Møller var det den 45 hektar store vejle ud for Ølund, der blev generalprøven på det helt store projekt nogle år senere.

I et samarbejde mellem ejerne af Østrupgård, Ølundgård og Nislevgård blev der i 1811 anlagt korte dæmninger mellem Ølund på fastlandet og fjordholmen Sohoved i syd og videre op til øen Lammesø og derfra atter ind til fastlandet, så både holm og ø blev landfaste. De tre dæmninger havde en samlet længde på 1500 alen (945 meter). I dæmningen mod syd sattes en sluse.

Hele projektet kostede de tre gård ejere 3110 rigsbankdalere (327.670 kr. i 2012-værdi), men så fik de også fridige enge på dyndbund, fyldt med strandskaller og et lille lag sand øverst.

Generalprøven var så vellykket, at Elias Møller syv år senere kastede sig ud i det helt store projekt – inddæmning og tørlægning af Egense Fjords 607 hektar.

Det var datidens mest ambitiøse landvindingsprojekt, næsten dobbelt så stort som Einsidelsborg Inddæmningen øvre ved Nærrå, der hidtil havde haft Danmarksrekorden med 334 hektar i 1781.

(Hvordan tørlægningen af Egense Fjord forløb er en historie helt for sig selv. Den skal ikke berettes her, men læs mere under fortællingen om »Fjordmarken«.)

At Elias Møller fik hænderne fulde med Fjordmarken, kan man formode, så ansvaret for Ølundgård Inddæmnings 45 hektar gled over på ejeren af Ølundgård.

I øvrigt skal man ikke lade sig for-

Ølundgårds Inddæmning

Inddæmmet over to omgange: Sohoved-Lammesø-Ølund i 1811 gav 45 hektar og Sohoved-Galthoved i 1833 gav 41 hektar.

Kultiveret med statsstøtte 1943-46.

Dæmningsbrud i 1993 åbnede vejen for naturgenopretning af i alt 158 hektar. Gennemført over fire omgange fra 1998 til 2009.

Ejes af den private Aage V. Jensen Naturfond.

Kortene er fra 1820, 1885, 1983 og 2010.

Nordfyns Kommune.

Koordinater: 6151666, 593710.

virre af navneligheden mellem egnens to store gårde, Østrupgård og Ølundgård. Elias Møller ejede Østrupgård fire kilometer inde i landet i forhold til Ølundgård, der ligger umiddelbart vest for det inddæmmede areal.

Manden på Ølundgård var den lokale med udsigt til fjorden, mens Elias Møller fra Østrupgård spillede rollen som den visionære igangsætter, der kom udefra. Sammen med ejeren af Nislevgård gennemførte de den første inddæmning.

Desuden øges navneforvirringen, når betegnelsen »Østruplund« også bringes i spil. Det er den i 1928 frasolgte hovedbygning på Østrupgård, der kaldes Østruplund. Den blev købt af det offentlige, og Region Syddanmark driver i dag bygningen som bo- og beskæftigelsessted for 32 voksne psykisk og fysisk udviklingshæmmede.

Det står dog fast, at det var ejeren på Ølundgård, der i 1833 foretog yderligere en inddæmning. Med den forbandt han Sohoved med Galthoved på sydspidsen af Lammesø, så der yderligere kunne indvindes og tørlægges 41 hektar.

Tilsyneladende blev begge projekter gennemført uden ansøgning til Rentekammeret om en kongelig resolution, som det ellers var påkrævet i inddæmningssager.

Udpumpningen blev forstærket med en klapsejler på Lammesø-dæmningen ud til Galthoved. Den er installeret efter de store oversvømmelser i 1921. På et tidspunkt efter 1946 er den nedtaget og erstattet af en simpel pumpebrønd i et par cementrør (foto s. 199, Stenak 2005). Foto: Einar Storgaard, 1941.

Grønne enge

Det fremgår af kort fra 1863, at der er stor forskel på de to inddæmnings afvandingsnetværk.

Med både landkanal, hovedkanal og sidekanaler var det første anlæg fra 1811 forholdsvis tæt udgrøftet. Derimod havde 1833-anlægget kun en landgrøft og en enkelt hovedkanal ned til slusen. Forskellen i afvandingstætheden synes imidlertid ikke at have haft synderlig betydning for anvendelsen af arealerne, som begge steder var helt domineret af våde enge (over 80 procent).

Tolv år senere, i 1875, sker der en nyordning af afvandingen, som kan konstateres på højkantkortet fra

1885. Strukturerne i 1811-anlægget er nu blevet rationaliserede, navnlig i den sydlige del, hvor der er rejst en pumpemølle af den hollandske type.

Også 1833-anlægget er blevet gennemskåret af kanaler. At dømme efter udstrækningen af den nye store fyldgrav bag dæmningen mellem Sohoved og Galthoved, må dæmningen være blevet forhøjet eller repareret med betydelige mængder jord. Der er også skabt forbindelse mellem de to inddæmnings, så vandet fra 1833-anlægget kan ledes frem til pumpemøllen ved 1811-anlægget.

Generelt blev inddæmningerne nu mere tørre som resultat af den mere intensive afvanding. De våde enge

Proprietær Rasmus Rasmussen Jydbj (1877-1957) (th.) boede på en ejendom i Jydbj uden for Otterup. Det var derfra, han havde taget sit efternavn. I virkeligheden var han kreaturhandler, men i 1940 købte han Ølundgård, som han lod drive frem til 1953, hvor hans kones brorsøn overtog den. Nevøen Hans (tv.) var adopteret af Rasmussen Jydbj, og han fik da også efternavnet Jydbj. Foto: udlånt af Ulla Jydbj (tv. 1940, th. 1947).

I februar 1993 brød fjorden atter gennem dæmningen mellem Sohoved og Galthoved. Mange års manglende vedligeholdelse havde svækket forsvaret mod fjordvandet. Oversvømmelserne kostede et helt års forpagtningsafgifter for tabte afgrøder og banede dermed vejen for salget af inddæmningen til naturformål. Foto: Kurt Due Johansen 1993.

kunne erstattes af forbedrede græssange, som helt og aldeles dominerede arealanvendelsen i slutningen af 1800-tallet.

I 1916 var hovedparten af de to inddæmninger blevet til agerland ifølge målebordsbladet. Hvad der ikke er med på kortet, er det lille murede hus med en råoliemotor til at supplere pumpemøllen. Huset ses som nabo til pumpemøllen på fotografiet fra den voldsomme oversvømmelse efter dæmningsbruddet i 1921.

Langs Nordfyns kyster og helt ind i Odense Fjord satte efteråret 1921 sit ødelæggende præg med hele fem stormflodslignende episoder, der forvoldte enorme skader.

Hedeselskabet blev rekvireret til at genopbygge og forstærke Ølundgårds dæmninger. Ifølge en notits i selskabets tidskrift fra 1924 blev der gennemført »beskyttelsesarbejder« på 115 hektar for 10.000 kr. (269.640 kr. i 2012-værdi).

At man stadigvæk ikke har været helt tilfreds med afvandingsforholdene, kan tolkes ud af målebordsbladet fra 1943. I den mellemliggende periode var der rejst yderligere en vindmotor, en firevinget klapsejler, på 1833-dæmningen mellem Sohoved og Galthoved. Et par af de eksisterende kanaler var også blevet forlænget, mens andre var blevet sløjfet. Anvendelsen af de inddæmmede arealer var i 1943 domineret af ager (godt 70 procent), mens resten lå hen som eng.

Men det kunne blive bedre, mente

den nye ejer på Ølundgård.

Traktor med statstilskud

Den endelige kultivering af det inddæmmede land skete i 1940'erne med økonomisk støtte fra statens landvindingslove.

I den anledning mødte to repræsentanter for Statens Landvindingsudvalg op på Ølundgård i august 1943. Proprietær Rasmus R. Jydby (1877-1957) ville gerne have forbedret afvandingen af den inddæmmede ejendom, som han havde erhvervet i 1940. Med til mødet var foruden proprietæren og hans adoptivsøn Hans, bestyreren, repræsentanter for Grundforbedringsudvalget for Odense Amtsrådkreds

samt to ingeniører fra Hedeselskabet.

Proprietær Rasmus R. Jydby var i virkeligheden kreaturhandler, og det var sønnen Hans (1919-2003), der boede på Ølundgård. Hans var en adoptivsøn, som Rasmus Jydby havde hjulpet til gården. Halvtreds år senere blev det Hans Jydby og især datteren Ulla, der traf den afgørende beslutning om en ny anvendelse af inddæmningen. Det var de to, der solgte ejendommen til naturgenopretning efter et katastrofalt dæmningsbrud i 1993.

Inden august-mødet i 1943 havde man besigtiget forholdene i marken. Hele arealet var under plov, og der blev afvandet med en vindmotor og en såkaldt »Jeppesen Vandskrue«, formentlig en variant af Archimedes sneglen.

Vejen mellem Lammesø og fastlandet var helt oversvømmet i februar 1993. I dag (billedet er fra 2010) er der også vand omkring vejen, men under kontrollerede forhold. Lammesø-vejen deler Mellemstykket og Ølundgårds Inddæmning (se kortet). Fotos: Kurt Due Johansen februar 1993, forfatteren 27. juli 2010.

Hans Jydbj (1919-2003) drev Ølundgård fra 1953 og frem til 1997, hvor han og datteren Ulla Jydbj valgte at sælge ejendommen til naturgenopretning. Det åbenlyse behov for en kostbar renovering af hele afvandsanlægget, hvis dyrkningssikkerheden skulle genoprettes, spillede en rolle for beslutningen om at sælge i stedet for at fortsætte kampen mod vandet. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Otterup og Omegn.

Imidlertid var afvandingen ikke dyb nok til at muliggøre dræning, så alle marker var stadig udgrøftet med en afstand på bare 20 meter mellem de åbne grøfter. Ikke specielt rationelt og også vældigt pladskrævende, så otte procent af arealet anvendtes til grøfter.

Hedeselskabet oplyste ved mødets begyndelse, at deres projektforslag kun omfattede hovedafvanding og dræning af 44 hektar. Det vigtigste indgreb ville være at sænke pumpe-dybden med 70 centimeter ved selve pumpen, så der kunne drænes, og samtidig ske en øgning af pumpekraften. Det skulle gøres ved hjælp af en reservepumpe, trukket af en generatordreven traktor. Muligheden for en elektrisk pumpestation havde man undersøgt, men det ville blive langt dyrere.

Prisoverslaget lød på 61.000 kr. (1,3 mio. kr. i 2012-værdi), heraf 8000 kr. (170.300 kr. i 2012-værdi) til traktoren.

Det blev den sidste post, der skabte diskussion. Fra landvindingsudvalgets side var man betænkelig ved at give statstilskud til en traktor – den

kunne jo også udnyttes ved gårdens almindelige drift, og det kunne man ikke have.

Proprietær Jydbj foreslog så, at man kunne støbe traktoren fast på stedet, så den ikke kunne anvendes andre steder. Så måtte det vel være muligt med samme tilskud som til et stationært anlæg. En anden mulighed kunne være at holde traktoren helt uden for projektet, som så til gengæld skulle have 60 procent i statstilskud.

Landvindingsudvalget ville så hellere ordne det på den måde, at man skønnede over, hvor stor en del af traktorens anvendelse, der ville gå til udpumpning og til almindeligt markarbejde. Men så var der problemet med at tinglyse en traktor på ejendommen, da den jo kunne fjernes.

Sådan rullede forslagene frem og tilbage.

Enden på diskussionen blev, at Statens Landvindingsudvalg i november 1943 indstillede projektet til 55 procent statsstøtte til de 53.000 kr., mens de resterende 45 procent kunne opnås som et statsgaranteret lån. Dernæst ville man give to tredjedele af to tredjedele, altså 4/9, af de 8000 kr. til traktoren, hvis proprietær Jydbj ville betalte resten, de 5/9, kontant.

Og sådan blev det.

Da arbejdet var gennemført, og

De drastiske forandringer fra det ene år til den næste fremgår tydeligt af disse to billeder af Mellemstykket. Det »tørre« foto er fra 8. september 2009, der var det sidste år med dyrkning. Året efter, 5. september 2010, var Mellemstykket sat under vand som led i naturgenopretningen. Til højre på begge fotos ses vejen over til Lammesø, der adskiller Mellemstykket og Ølundgårds Inddæmning. Foto: Viggo Lind.

regnskabet kunne gøres op i foråret 1946, passede pengene næsten på øre. Den samlede udgift sluttede på 61.066 kr. (1,26 mio. kr. i 2012-værdi), men i korregerede priser var der tale om en lille besparelse (40.000 kr. i 2012-værdi).

Billedet viser Mellemstykket, Ølundgårds Inddæmning og Lammesø, men bemærk Ølundgårds stavelige hovedhus og den store parklignende have i bunden af billedet. Ejendommen har altid ligget i første parket – osse i dag med udsigt til den nye natur. Gården er brændt ned i flere omgange, i 1934 og igen sidst i 1930'erne var det staldene, som blev flammernes bytte. Det renoverede stuehus nedbrændte omkring 1980, hvorefter et helt nyt blev opført. Foto: Viggo Lind, 5. september 2010.

Ikke mindst Mellemstykket med lavvandede vige og flade øer har udviklet sig til et overmåde rigt fugletræksted med store skarer af rastende ænder, gæs og vadefugle. Problematisk er det dog, at området er for lille, når jagten går ind på fjorden. Der kan skydes ganske tæt på dæmningen, og efter få skud er alle fugle skræmt væk fra hele området.

Projektet holdt i et halvt århundrede, mens afvandingen gradvis forsumpede og dæmningerne sank sammen, som det skete ved langt de fleste landvindingsprojekter fra den epoke. Intet antydede dog de kommende omvæltninger, da det begyndte at blæse op til en af de sædvanlige vinterstorme i 1993.

En ny tid begynder

Det dramatiske vendepunkt kom 22. februar 1993.

I Nordsøen rasede et stormvejr, der forårsagede markant forhøjede vandstande i de indre farvande. Stormflodsrådet erklærede stormflod for kyststrækningen på Jyllands østkyst fra Ebeltøft til og med Kolding, for Fyns kyster fra Middelfart over Bogense, Kerteminde, Nyborg og Svendborg til Bøjden, herunder også Det Sydfynske Øhav, for Sjællands kyster fra Sjællands Odde til Farøbroen og for Lolland-Falster vest for en linie gående fra Farøbroen til Gedser Odde.

Ifølge bladet 'Vejret' (maj 1993) var der tale om »århundredets værste oversvømmelse i Bælthavet«. Efter spillet omhandlede ca. 1000 skader anmeldt til Stormrådet, og over 40 mio. kr. udbetalt i stormflodserstatninger.

Ved Ølundgård brød vandet gennem dæmningen mellem Sohoved og Galthoved. Fjorden gik ind og oversvømmede derefter samtlige Ølundgårds inddæmninger. For en kort stund fik havet sin gamle udbredelse, og fuglelivet tøvede ikke med at tage det nye vådområde i besiddelse.

Dæmningerne blev dog hurtigt sat i stand, og to elektriske pumper i brønde skulle fremover sørge for udpumpningen, men den kortvarige

Den naturlige biotop for lille præstekrave er flod- og søbredder, men i Danmark optræder denne vadefugl fåtalligt og spredt på egnede lokaliteter som især grusgrave. Hver sommer ses den ved Mellemstykket, hvor det lave vand langs søbredden udgør et ideelt levested. Arten har oplevet en markant fremgang i Danmark i løbet af det 20. århundrede, i takt med at efterspørgslen på grus er steget i tiden efter Anden Verdenskrig. Foto: Kurt Due Johansen.

oversvømmelse havde kostet dyrt for Hans Jydby på Ølundgård. Jorden var netop blevet forpagtet ud, da oversvømmelsens salte vand ødelagde alle afgrøder, så Jydby måtte vinke farvel til et helt års forpagtningsafgift. Det gjorde både ham og datteren Ulla indstillet på at undersøge nye muligheder.

Oversvømmelsen havde også sat gang i fantasien hos lokale naturvenner og hos det daværende Fyns Amt, der gerne så biodiversiteten hævet i Odense Fjord. På direkte opfordring fra Fyns Amt og Danmarks Naturfredningsforening kontaktede Aage V. Jensens Fonde Jydby-familien, og det lykkedes at indgå en aftale i 1997, som alle parter var glade for.

Fondene købte godt 110 hektar, men på grund af de stive jordlove blev man tvunget af Jordbrugskommissionen til at frasælge 20 hektar, så den samlede erhvervelse kom til at omfatte 30 hektar af Firtalsstranden og 60 hektar i Ølundgårds Inddæmning. Men det var kun begyndelsen.

Dermed var der sat gang i en kædereaktion, som indtil nu er resulteret i erhvervelse af yderligere 68 hektar, så den samlede naturgenopretning omfatter 158 hektar. Ved det seneste køb er de oprindeligt adskilte områder blevet bundet sammen til ét område.

Straks efter den første erhvervelse påbegyndtes genskabelse af det tidligere vådområde, men dog således at digerne ud mod Odense Fjord blev bevaret. Grundvandspejlet blev hævet, og diger og pumper blev anlagt, for at naboerne ikke skulle påvirkes med gener fra det højere vandspejl. De små morænehøje, der før afvandingen lå som øer i Odense Fjord, eksisterede stadig trods dyrkning i årtier. Disse morænehøje fremtræder nu atter som øer i det nye vådområde, der henligger som enge, rørsump og sø.

Det første projekt var naturgenopretningen af den såkaldte »Firtalsstrand« på 30 hektar, hvoraf halvdelen blev udlagt som en permanent sø i 2000. Projektet blev en stor succes, som gav ly til tusindvis af trækfugle.

Samme år blev Ølundgårds Inddæmning genoprettet med en sø på 33

hektar, når der er mest vand, omgivet af 32 hektar eng.

Mellemstykket (arealerne mellem Firtalsstrand og Ølundgårds Inddæmning) blev genoprettet som natur i 2009. Her blev 15 hektar udlagt som permanent sø, og 15 hektar højjord genoprettet som tør eng.

Endelig blev Lammesø-inddæmningen genoprettet som 35 hektar natur med en sø på godt otte hektar, når der er mest vand, samt 27 hektar eng. Det skete også i 2009.

Halvdelen af Ærø forsvandt

Udbredelsen af naturlige strandenge og enge ved Odense Fjord blev voldsomt ændret fra begyndelsen af 1800-tallet.

Selvom de forholdsvis mange og store inddæmninger tilførte nye engarealer, kunne de slet ikke opveje afgang. De oprindelige enge blev i meget højere grad afvandet og opdyrket, end der kom nye arealer til ved fjorden.

Nettoresultatet – trods inddæmnin-
gerne – har derfor været en markant nedgang i udbredelsen af vådområder. Nedenstående oversigt fra (Johansen 2006) viser denne afvikling:

år	engareal i hektar	pct. af oprindelig udbredelse
1810	4258	100
1885	2326	55
1916	1690	40
1943	1303	31
1982	526	12

Nedgangen er på 3732 hektar (88 pct.), eller godt 37 kvadratkilometer. Det er mere end to gange arealet af øen Saltholm i Øresund, eller knap halvdelen af Ærø. På denne barske baggrund bør man vurdere de genskabte naturområders betydning.

Akut mangel på leve- og opholdssteder ved fjorden er en del af årsagen til det værdifulde naturområde, der er genopstået på rekordtid i de gamle inddæmninger under Ølundgård. Ikke bare en af Fyns, men en af hele landets bedste naturlokaliteter er

Man begynder at kunne ane det oprindelige fjordlandskab med øerne Sohoved og Lammesø i takt med realiseringen af de fire vådområder. Det er dog ikke hensigten at genskabe øerne som sådanne. Billedet er taget fra nordvest. Foto: Viggo Lind, 5. september 2010.

skabt, og den tiltrækker årligt titusinder af fugle – og besøgende.

I løbet af ganske få år er Ølundgård blevet et af Fyns vigtigste yngleområder for vadefugle og en fremragende rasteplass for grågås, stor regnspove, lille kobbersnepe og mange andre vandfugle. Der er opført udsigtstårne

og opsat informationstavler, der er med til at højne udbyttet af besøg i området.

I dag fremtræder hele området som en mosaik af lavvandede søer med omgivende græsenge, hvor der går kreaturer. Vandstanden er i dag ideel i Firtalsstranden, og der arbejdes fort-

Afgræsning er en vigtig form for naturpleje, når de grønne enge skal holdes i orden. Store skarer af bramgæs fra det høje nord hjælper fredeligt køerne med at holde de grønne spirer nede i Ølundgårds Inddæmning. Bramgåsens historie er en af de helt store succeser for naturbeskyttelsen. Bestanden på Svalbard, der overvintrer i det vestlige Skotland, var tæt på udryddelse i 1940'erne, da der kun var ca. 300 individer tilbage. Ved årtusindskiftet blev bestanden opgjort til ca. 30.000 individer. Den nordrussiske bestand var før 1980 på under 50.000 individer. I 2006 var den vokset til 420.000 individer. I Danmark blev arten første gang konstateret ynglende i 1992, hvor et par slog sig ned på Saltholm i Øresund. I 2006 var der 675 ynglepar på Saltholm. Den imponerende fremgang skyldes mildere vintre, bedre fødegrundlag og ikke mindst jagtforbud i hele Europa siden 1972. Foto: Kurt Due Johansen.

Det helt store panorama over de nye naturområder ved Ølundgård får man fra syd henover dæmningen mellem Sohoved og Galthoved med det bagvedliggende Lammesø-vådområde. Op mod nord ses de tre øvrige områder og længere ude i horisonten ligger øen Leammer, dernæst Hofmansgave og længst ude strækker Enebærødden sig. Foto: Viggo Lind, 5. september 2010.

sat på at skabe en tilfredsstillende høj vandstand for dyrelivet i Ølundgårds Inddæmning.

Eneste malurt i bægeret er jagten.

Ufine jagtformer forstyrrer

I takt med tilstrømningen af trækfugle til den fredelige oase er der konstateret en stigning i markante jagtforstyrrelser af fuglelivet.

Lokale jægere har i de senere år bevæget sig alt for tæt på reservatet, mener mange naturvenner, der følger fuglelivets udvikling i reservatet. Både ud for dæmningerne i syd ved Ølundgård og Lammesø Inddæmning og oppe i nord ved Firtalsstranden ligger jægere i skydepramme, hvorfra de beskyder fuglene, der flyver til og fra reservatet. Når det går hårdest til, ligger prammene 10-20 meter fra de rastende fugle, blot adskilt af den smalle dæmning.

Hvis fuglene ikke selv letter, affyres der skræmmeskud med det formål at få dem til at flyve op, så de kan be-

skydes, hævder kyndige iagttagere. Resultatet er, at alle fuglene tvinges til at forlade området i løbet af ganske kort tid efter jagtstart.

Denne form for jagt ødelægger folks oplevelse af naturen, mener mange naturvenner, der også påpeger, at fuglene ikke får mulighed for at raste i ro og udnytte reservatets fødemuligheder.

Problemet kunne til dels løses ved at indlemme arealet vest for det nuværende vådområde i Firtalsstranden. Det drejer sig om inddæmmede arealer op til vejen mellem Bogø og Hessum. En sådan udvidelse vil give dybde i området, så fugleflokkene ikke behøver at flygte helt væk, når der lyder skud, men der skal mere til.

Genoprettes Firtalsstranden i sin fulde udstrækning, vil en af Fyns bedste naturlokaliteter genopstå. Suppleret med en jagtfri zone ude i fjorden vil man få den perfekte løsning. Dermed vil Ølundgårds Inddæmninger rykke op i den internationale klasse af helt unikke naturområder.

KILDER

Andersen, Ernst: Fra juraens overdrev. G.E.C. Gads Forlag. København 1953.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 19. oktober 2004 og 27. juli 2010.

Hedeselskabets Tidsskrift, Nr. 12, 44. årg. 1924.

Hofman (Bang), Jacob Aall: Odense Amt beskrevet 1843. Bind 1. Udgiverselskabet for historisk samfund for Fyns Stift 1990.

Johansen, Kurt Due (red.): Odense Fjord. Dansk Ornitologisk Forening. Fynsafdelingen 2006.

Johansen, Kurt Due: Ølund Lammesø. Rapport. Udgivet af Aage V. Jensens Fonde 2010.

Lauritsen, J.: Land- og vandforholdene ved Odense og i Odense Fjord før og nu. En undersøgende oversigt over de dersteds foretagne og påtænkte landvindinger anskueliggjorte ved et stort illumineret kort. Trykt som manuskript. Fyns Stiftsbogtrykkeri. 1888.

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 617. Rigsarkivet.

Stenak, Morten: De inddæmmede landskaber. Landbohistorisk Selskab 2005.

Vejret: Lederspaltten. Nr. 2, vol. 55, 15. årg., 1993.

Østrupgaards Inddæmning. Sag Nr. 760. Hedeselskabets arkiv 1923.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet på Ølundgårds Inddæmning, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 174 fuglearter, som er registreret fra Ølundgårds Inddæmning, pr. 27. marts 2013. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(201/1016)	Rørhøg	(134/160)	Damklire	(13/13)	Stenpikker	(4/6)
Toppet Lappedykker	(10/19)	Blå Kærhøg	(47/48)	Hvidklire	(215/2000)	Solsort	(46/119)
Gråstrubet Lappedykker	(166/1157)	Spurvehøg	(30/32)	Svaleklire	(31/66)	Sjagger	(42/3775)
Sorthalset Lappedykker	(15/44)	Musvåge	(178/269)	Tinksmed	(108/966)	Sangdrossel	(21/63)
Skarv	(28/187)	Fjeldvåge	(40/42)	Mudderklire	(44/111)	Vindrossel	(9/110)
Silkehejre	(38/39)	Fiskeørn	(10/10)	Stenvender	(2/2)	Misteldrossel	(9/13)
Sølvhejre	(48/68)	Tårnfalk	(91/108)	Odinshane	(15/15)	Græshoppesanger	(1/1)
Fiskehejre	(224/1499)	Dværgfalk	(2/2)	Dværgmåge	(14/24)	Sivsanger	(1/1)
Skestork	(44/44)	Lærkefalk	(2/2)	Hættemåge	(193/49088)	Kærsanger	(5/10)
Knopsvane	(294/3760)	Vandrefalk	(177/187)	Stormmåge	(54/1545)	Rørsanger	(6/10)
Pibesvane	(1/3)	Agerhøne	(11/42)	Sildemåge	(5/8)	Drosselrørsanger	(4/4)
Sangsvane	(109/3547)	Fasan	(25/47)	Sølvmåge	(68/982)	Gulbug	(14/19)
Kortnæbbet Gås	(2/2)	Vandrikse	(3/5)	Svartbag	(37/59)	Gærdesanger	(11/16)
Blisgås	(67/1834)	Grønbenet Rørhøne	(31/54)	Splitterne	(14/32)	Tornsanger	(25/40)
Grågås	(532/142665)	Blishøne	(281/41201)	Fjordterne	(7/50)	Havesanger	(2/2)
Canadagås	(11/245)	Strandskade	(246/7508)	Havterne	(37/361)	Munk	(12/14)
Bramgås	(177/54614)	Stylteløber	(1/1)	Dværgterne	(4/7)	Gransanger	(31/54)
Knortegås	(13/41)	Klyde	(228/11064)	Hvidskægget Terne	(2/2)	Løvsanger	(7/10)
Rødhalsed Gås	(2/2)	Lille Præstekrave	(60/168)	Sortterne	(7/9)	Grå Fluesnapper	(3/4)
Nilgås	(11/12)	Stor Præstekrave	(140/915)	Hvidvinget Terne	(5/6)	Broget Fluesnapper	(1/1)
Rustand	(15/18)	Hjejle	(243/64573)	Huldue	(10/21)	Skægmejse	(1/2)
Gravand	(344/11631)	Strandhjejle	(31/121)	Ringdue	(52/812)	Halemejse	(2/8)
Pibeand	(393/81574)	Vibe	(385/41504)	Tyrkerdue	(1/2)	Sumpmejse	(2/9)
Knarand	(377/5525)	Islandsk Ryle	(28/160)	Gøg	(14/15)	Blåmejse	(16/33)
Krikand	(377/48410)	Sandløber	(1/4)	Mursejler	(4/37)	Musvit	(23/56)
Gråand	(256/9262)	Dværgryle	(14/24)	Stor Flagspætte	(22/26)	Korttået Træløber	(1/1)
Spidsand	(268/4429)	Temmincksryle	(29/138)	Sanglærke	(79/460)	Rødrygget	(1/1)
Atlingand	(104/270)	Stribet Ryle	(4/4)	Digesvale	(39/3176)	Tornskade	
Skeand	(320/5999)	Krumnæbbet Ryle	(40/294)	Landsvale	(59/1124)	Skovskade	(8/14)
Taffeland	(59/576)	Almindelig Ryle	(223/28322)	Bysvale	(10/56)	Husskade	(3/6)
Troldand	(168/5068)	Kærløber	(3/6)	Skovpiber	(1/1)	Allike	(29/4382)
Ederfugl	(30/591)	Brushane	(220/2186)	Engpiber	(41/224)	Råge	(25/1255)
Hvinand	(18/60)	Dobbeltbekkasin	(112/907)	Gul Vipstjert	(35/144)	Sortkrage	(8/8)
Lille Skallesluger	(10/42)	Skovsneppe	1/2)	Hvid Vipstjert	(67/310)	Gråkrage	(107/1426)
Toppet Skallesluger	(42/168)	Stor Kobbersnepe	(18/26)	Silkehal	(1/2)	Ravn	(14/19)
Stor Skallesluger	(8/13)	Lille Kobbersnepe	(180/11121)	Gærdesmutte	(19/28)	Stær	(209/24728)
Hvæpsevåge	(1/1)	Småspove	(13/101)	Jernspurv	(5/7)	Rosenstær	(1/1)
Rød Glente	(2/2)	Storspove	(420/35216)	Rødhals	(22/37)	Gråspurv	(2/10)
Havørn	(183/218)	Sortklire	(177/1370)	Nattergal	(1/2)	Skovspurv	(2/2)
		Rødben	(175/1947)	Rødstjert	(6/8)	Bogfinke	(27/329)
						Kvækerfinke	(1/20)

Grønirisk	(23/79)
Stillits	(47/416)
Grønsiken	(6/173)
Tornirisk	(12/41)

Bjergirisk	(11/489)
Stor Gråsiken	(3/251)
Lille Gråsiken	(1/1)
Hvidsiken	(1/1)

Lille Korsnæb	(1/12)
Dompap	(4/13)
Kernebider	(2/9)
Lapværting	(3/6)

Gulspurv	(61/395)
Rørspurv	(10/16)
Bomlærke	(14/230)

Herunder ses en oversigt over de 14 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Ølundgårds Inddæmning**, pr. 27. marts 2013. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Skrubtudse	(1/3)
Aurora	(1/2)
Citronsommerfugl	(1/1)
Dagpåfugleøje	(1/1)

Nældens Takvinge	(1/3)
Græsrandøje	(1/1)
Almindelig Spidsmus	(2/2)
Hare	(27/66)

Markmus sp.	(1/1)
Ræv	(5/8)
Dådyr	(1/3)
Rådyr	(29/235)

Flagermus sp.	(2/2)
Dværgflagermus	(1/1)

Herunder ses en oversigt over de 164 fuglearter, som er registreret fra **Firtalsstrand**, pr. 27. marts 2013. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(115/292)
Toppet Lappedykker	(9/20)
Gråstrubet Lappedykker	(69/547)
Sorthalset Lappedykker	(27/42)
Skarv	(41/711)
Rørdrum	(1/1)
Silkehejre	(8/8)
Sølvhejre	(1/2)
Fiskehejre	(152/436)
Skestork	(10/13)
Knopsvane	(249/2814)
Pibesvane	(6/14)
Sangsvane	(98/15196)
Blisgås	(22/267)
Grågås	(262/37318)
Canadagås	(8/108)
Bramgås	(24/3114)
Knortegås	(1/30)
Nilgås	(3/5)
Rustand	(11/22)
Gravand	(362/12649)
Pibeand	(224/16706)
Knarand	(237/5777)
Krikand	(271/18881)
Gråand	(211/5279)
Spidsand	(115/827)
Atlingand	(52/93)
Skeand	(186/1635)
Taffeland	(51/1348)
Troldand	(140/4529)
Ederfugl	(26/1223)

Hvinand	(13/487)
Lille Skallesluger	(17/94)
Toppet Skallesluger	(63/272)
Stor Skallesluger	(30/98)
Hvepsevåge	(1/1)
Sort Glente	(1/1)
Rød Glente	(8/8)
Havørn	(41/47)
Rørhøg	(101/125)
Blå Kærhøg	(38/40)
Duehøg	(1/1)
Spurvehøg	(28/29)
Musvåge	(124/206)
Fjeldvåge	(12/12)
Fiskeørn	(7/7)
Tårnfalk	(79/95)
Dværgfalk	(1/1)
Lærkefalk	(2/2)
Vandrefalk	(28/30)
Agerhøne	(17/58)
Fasan	(17/26)
Vandrikse	(1/1)
Grønbenet Rørhøne	(23/45)
Blishøne	(169/10628)
Strandskade	(161/1832)
Stylteløber	(18/18)
Klyde	(276/9937)
Lille Præstekrave	(127/253)
Stor Præstekrave	(196/1758)
Hjejle	(74/13584)
Strandhjejle	(30/212)
Vibe	(292/21893)

Islandsk Ryle	(47/413)
Sandløber	(4/4)
Dværgryle	(57/145)
Temmincksryle	(71/306)
Stribet Ryle	(3/3)
Krumnæbbet Ryle	(78/515)
Almindelig Ryle	(172/10435)
Kærløber	(10/12)
Brushane	(191/1988)
Dobbeltbekkasin	(73/600)
Stor Kobbersnepe	(19/24)
Lille Kobbersnepe	(130/1916)
Småspove	(9/10)
Storspove	(209/7812)
Sortklire	(107/562)
Rødben	(179/1125)
Hvidklire	(194/1700)
Svaleklire	(49/149)
Tinksmed	(86/484)
Terekklire	(21/21)
Mudderklire	(139/712)
Stenvender	(4/5)
Odinshane	(21/40)
Lille Kjøve	(1/1)
Dværgmåge	(8/9)
Hættemåge	(214/72079)
Stormmåge	(55/1644)
Sildemåge	(3/31)
Sølvmåge	(105/2553)
Svartbag	(55/101)
Rovterne	(1/1)
Splitterne	(7/13)

Fjordterne	(16/39)
Havterne	(55/408)
Dværgterne	(3/6)
Sortterne	(1/1)
Hvidvinget Terne	(6/21)
Huldue	(10/18)
Ringdue	(58/1671)
Gøg	(20/23)
Mosehornugle	(1/1)
Mursejler	(4/7)
Isfugl	(2/3)
Stor Flagspætte	(5/5)
Sanglærke	(40/145)
Digesvale	(18/1801)
Landsvale	(55/587)
Bysvale	(11/43)
Engpiber	(16/56)
Skærpiber	(1/1)
Gul Vipstjert	(14/36)
Bjergvipstjert	(1/1)
Hvid Vipstjert	(74/408)
Silkehale	(1/26)
Gærdesmutte	(11/16)
Jernspurv	(4/4)
Rødhals	(7/9)
Nattergal	(1/1)
Husrødstjert	(1/1)
Rødstjert	(12/16)
Bynkefugl	(2/3)
Stenpikker	(9/12)
Solsort	(35/79)
Sjagger	(22/885)

Sangdrossel	(9/13)
Vindrossel	(5/12)
Misteldrossel	(2/2)
Kærsanger	(2/3)
Rørsanger	(4/5)
Gulbug	(15/22)
Gærdesanger	(14/17)
Tornsanger	(38/70)
Havesanger	(3/4)
Munk	(4/4)

Gransanger	(12/18)
Løvsanger	(3/7)
Halemejse	(3/23)
Sumpmejse	(1/1)
Blåmejse	(9/18)
Musvit	(22/41)
Skovskade	(1/2)
Husskade	(15/22)
Allike	(27/2425)
Råge	(8/202)

Sortkrage	(5/5)
Gråkrage	(81/1164)
Ravn	(10/16)
Stær	(92/5651)
Gråspurv	(2/41)
Skovspurv	(3/8)
Bogfinke	(29/148)
Grønirisk	(10/51)
Stillits	(55/568)
Grønsisken	(4/27)

Tornirisk	(18/191)
Bjergirisk	(2/130)
Stor Gråsisken	(1/15)
Dompap	(3/3)
Gulspurv	(60/155)
Rørspurv	(8/22)
Bomlærke	(6/29)

Herunder ses en oversigt over de 9 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Firtalsstrand**, pr. 27. marts 2013. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Skrubtudse	(1/1)
Lille Kålsommerfugl	(1/1)
Citronsommerfugl	(1/1)

Dagpåfugleøje	(1/2)
Admiral	(6/24)

Nældens Takvinge	(1/1)
Hare	(17/35)

Ræv	(3/3)
Rådyr	(13/94)